

اداره بهبود تغذیه جامعه - دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

بسمه تعالی

دستورعمل اجرایی برنامه ارتقاء سطح سلامت دانش آموزان

دختر از طریق آموزش تغذیه و آهن یاری هفتگی

دفتر سلامت و تندرستی

معاونت پرورشی و تربیت بدنی

وزارت آموزش و پرورش

اداره سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس

دفتر سلامت خانواده و جمعیت

معاونت سلامت

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دفتر بهبود تغذیه جامعه

معاونت سلامت

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

آبان ۱۳۸۵

pdfMachine

A pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Produce quality PDF files in seconds and preserve the integrity of your original documents. Compatible across nearly all Windows platforms, simply open the document you want to convert, click "print", select the "Broadgun pdfMachine printer" and that's it! Get yours now!

مقدمه:

آهن از جمله ریزمغذی هائی است که کمبود آن در سطح وسیعی از جهان به خصوص در کشورهای در حال توسعه مشاهده می شود. این کمبود زندگی میلیون ها نفر به ویژه زنان، کودکان، نوجوانان، سالمندان را تحت تاثیر قرار می دهد. کم خونی فقر آهن در کودکان ۶ تا ۲۴ ماهه، زنان و دختران در سنین باروری بالاترین شیوع را دارد ولی اغلب در کودکان بزرگتر و نوجوانان هم دیده می شود. دلایل فقر آهن گوناگون است که از آن جمله می توان به دریافت ناکافی، جذب ناکافی، افزایش نیاز به آهن (دوران نوجوانی، بارداری، شیردهی)، خون ریزی زیاد در دوران عادت ماهانه و بعضی از بیماری ها اشاره کرد. کم خونی فقر آهن تهدیدی برای سلامت مادران است و در تولد نوزاد کم وزن، کاهش مقاومت در برابر عفونت، ضعف تکامل شناختی و کاهش ظرفیت کاری موثر است.

در دوران بلوغ به دلیل افزایش سرعت رشد نیاز به بعضی از مواد مغذی افزایش می یابد. در دختران نوجوان علاوه بر افزایش نیاز، دفع آهن در دوران عادت ماهانه نیز باعث شیوع بیشتر کمبود در این گروه می شود. کمبود آهن در این دوران باعث کاهش توان ذهنی و قدرت یادگیری، خستگی زودرس، ضعف و بی حالی و افزایش ابتلا به بیماری ها می شود. با توجه به اینکه دختران امروز مادران فردا هستند، اطمینان از دریافت کافی این ریزمغذی در این دوران علاوه بر بهبود تکامل توانائی های شناختی، ذخایر کافی آهن را برای دوران بارداری در آینده فراهم می کند. برنامه مکمل یاری آهن در دختران نوجوان با هدف ارتقاء سطح سلامت این گروه سنی گام موثری در پیشگیری از این کمبود، پرورش مادرانی توانمند و نسلی سالم برخواهد داشت.

دستورالعمل اجرایی برنامه ارتقاء سطح سلامت دانش آموزان

دختر از طریق آموزش تغذیه و آهن یاری

۱. تشکیل کمیته ستادی: در سطح وزارتخانه های آموزش و پرورش (دفتر سلامت و تندرستی) و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دفتر بهبود تغذیه جامعه، اداره سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس).
- تبصره یک: دبیرخانه کمیته در ستاد در دفتر بهبود تغذیه جامعه و در استان ها در واحد تغذیه معاونت بهداشتی تشکیل می گردد.
۲. تشکیل کمیته استانی: معاون بهداشتی، کارشناس مسئول تغذیه، کارشناس مسئول سلامت جوانان و مدارس، معاون پرورشی و کارشناس مسئول سلامت و تندرستی سازمان آموزش و پرورش.
۳. تشکیل کمیته شهرستانی (منطقه ای): ریاست مرکز بهداشت شهرستان، کارشناس بهداشت خانواده یا تغذیه، کارشناس سلامت جوانان و مدارس، مدیر آموزش و پرورش شهرستان/منطقه و کارشناس سلامت و تندرستی.

شرح وظایف کمیته ستادی

۱. تشکیل دبیرخانه در محل دفتر بهبود تغذیه جامعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۲. تشکیل کمیته ستادی هر دو ماه یک بار در محل دبیرخانه
۳. برگزاری کارگاه ها و سمینارهای توجیهی - آموزشی جهت توجیه کمیته استانی برحسب نیاز
۴. تهیه و بازنگری دستورالعمل اجرایی برنامه و ارسال آن به کمیته های استانی
۵. تهیه و تدوین و ارسال متون آموزشی مورد نیاز
۶. تعیین شرح وظایف اعضاء کمیته
۷. تایید شهرستان های منتخب جهت اجرای برنامه توسط کمیته استانی با اولویت شهرستان های محروم
۸. جمع آوری اطلاعات و داده ها بر اساس فرم های طراحی شده از دانشگاه
۹. برآورد اعتبارات مورد نیاز اجرای برنامه
۱۰. ارائه گزارش از روند اجرای برنامه به سایر اعضاء کمیته توسط دبیرخانه
۱۱. نظارت، پایش و ارزشیابی برنامه و تقدیر از مجریان نمونه در سطح کشور

شرح وظایف کمیته استانی

۱. تشکیل دبیرخانه در معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی (گروه تغذیه)
۲. برگزاری جلسات کمیته به صورت ماهیانه
۳. تعیین شهرستانهای مجری برنامه، مشخص نمودن تعداد دانش آموزان تحت پوشش و ارسال نام شهرستانها و مدارس به تفکیک شهر و روستا به دبیرخانه ستاد مرکزی
۴. اعلام شهرستان مجری برنامه و تعداد دانش آموزان تحت پوشش به کمیته شهرستانی جهت برنامه ریزی

تبصره یک:

- اولویت با شهرستان هایی است که مدارس دخترانه شبانه روزی داشته و لازم است کلیه دانش آموزان دختر مدارس شبانه روزی تحت پوشش برنامه قرار گیرند.
۵. برگزاری کارگاه ها یا سمینارهای توجیهی - آموزشی جهت مسئولین کمیته شهرستانی
 ۶. دریافت متون آموزشی از کمیته ستادی و چاپ مجدد آن ها
 ۷. ارسال متون آموزشی به شهرستان های مجری برنامه
 ۸. تهیه و تامین قرص آهن و ارسال به شهرستان های مجری برنامه

تبصره یک:

قرص ها باید از قرص فرس سولفات دارای ۶۰ میلی گرم آهن المنتال باشند

تبصره دو:

- لازم است ۱۶ عدد قرص برای هر دانش آموز با احتساب ۱۵٪ افت و ریز در نظر گرفته شود (هفته ای یک قرص، به مدت ۱۶ هفته)
۹. ارسال دستورالعمل اجرایی برنامه و شرح وظایف به شهرستان های مجری برنامه
 ۱۰. برنامه ریزی جهت جذب اعتبارات برنامه
 ۱۱. جمع آوری اطلاعات آماری و داده های کمی و کیفی از شهرستان های مجری برنامه
 ۱۲. تهیه و ارسال گزارش به دبیرخانه ستاد به صورت سه ماه یکبار
 ۱۳. ارسال گزارش نهایی در پایان سال تحصیلی (خرداد ماه) به دبیرخانه ستاد
 ۱۴. نظارت، پایش و ارزیابی اجرای برنامه و تقدیر از مجریان نمونه شهرستان

شرح وظایف کمیته شهرستان

۱. تشکیل دبیرخانه شهرستان در مرکز بهداشت شهرستان
 ۲. تشکیل جلسات کمیته به صورت ماهیانه
 ۳. انتخاب مدرسی که باید تحت پوشش برنامه قرار گیرند با اولویت مناطق محروم
- تبصره یک:**
- لازم است کلیه مدارس دخترانه اعم از دولتی و غیر انتفاعی به تدریج تحت پوشش برنامه قرار گیرند.
- تبصره دو:**
- اولویت در انتخاب مدارس با مدارس روستایی می باشد.
۴. برگزاری کارگاه ها و سمینارهای آموزشی - توجیهی برای مدیران، معاونین و معلمان مدارس مجری برنامه
- تبصره یک:**
- مسئولیت اجرای برنامه بر عهده مدیر مدرسه می باشد و مدیر با صلاحدید خود یک نفر از معلمان و مربیان داوطلب (معلم زیست شناسی، مربی بهداشت، مربی تربیت بدنی و مربی پرورشی و ...) را به عنوان مسئول آموزش دانش آموزان انتخاب می کند، که ملزم به گذراندن دوره آموزشی مربوطه و اخذ گواهینامه آموزشی دوره مذکور می باشند. در مدارس دارای مربی بهداشت اولویت با مربی بهداشت است. لازم است جلسات توجیهی برای مدیران با قوت بیشتری اجرا شود.
- تبصره دو:**
- با توجه به این که ساعت آموزشی خاصی برای آموزش بهداشت و تغذیه در واحدهای درسی دانش آموزان منظور نشده است، می توان از زمان هایی مانند برنامه آغازین، درس تئوری ورزش، درس زیست شناسی و ... برای آموزش استفاده کرد.
۵. ارسال آمار دانش آموزان، نام و تعداد مدارس به کمیته استانی
 ۶. دریافت متون آموزشی از کمیته استانی و ارسال و توزیع آن در مدارس تحت پوشش برنامه
 ۷. دریافت قرص آهن مورد نیاز از کمیته استانی و ارسال قرص آهن به تعداد مورد نیاز به مدارس مجری برنامه بصورت ماهیانه

اداره بهبود تغذیه جامعه - دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

pdfMachine

A pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Produce quality PDF files in seconds and preserve the integrity of your original documents. Compatible across nearly all Windows platforms, simply open the document you want to convert, click "print", select the "Broadgun pdfMachine printer" and that's it! Get yours now!

اداره بهبود تغذیه جامعه - دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

تبصره یک:

قرص آهن بصورت هفتگی به مدت ۱۶ هفته متوالی، ترجیحاً "بعد از صرف میان وعده به دانش آموزان داده شود و برای هر کلاس بهتر است یک روز خاص جهت توزیع قرص در نظر گرفته شود. بطور مثال روزهای یکشنبه برای کلاس اول، روزهای دوشنبه برای کلاس دوم و ...

تبصره دو:

در ایام ماه مبارک رمضان، قرصها بصورت هفتگی به دانش آموزان تحویل داده خواهد شد تا در منزل، بعد از افطار خورده شود.

تبصره سه:

چنانچه دانش آموزی در زمان توزیع قرص غایب باشد، می تواند در روز یا روزهای بعد قرص را دریافت نماید.

۸. شرکت در جلسات توجیهی که توسط اولیاء مدارس برای والدین دانش آموزان برگزار می شود و همچنین مشارکت در آموزش دانش آموزان

۹. نظارت و پایش برنامه در مدارس به صورت ماهیانه و ارائه گزارش به کمیته استانی

۱۰. ارسال گزارش آماری به کمیته استانی به صورت ماهیانه

۱۱. تقدیر و تشکر از مجریان نمونه مدارس

دکتر سید موید علویان

سید باقر پیشنهادی

معاون سلامت

معاون پرورشی و تربیت بدنی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت آموزش و پرورش

شرح وظایف کارشناس مسئول تغذیه در برنامه های سلامت جوانان و مدارس

I- برنامه شیر مدرسه

- ۱- شرکت در جلسات کمیته استانی
- ۲- توجیه عوامل اجرایی مرتبط با برنامه در سطح استان و شهرستان
- ۳- برگزاری جلسات توجیهی برای گروه های هدف مختلف (مسئولین، اولیاء، دانش آموزان، مربیان و ...)
- ۴- تهیه مطالب آموزشی برای گروه های هدف مختلف در خصوص برنامه شیر مدرسه با هماهنگی دفتر بهبود تغذیه جامعه
- ۵- همکاری در اجرا و انجام طرح های تحقیقاتی به منظور بررسی وضعیت برنامه شیر مدرسه و اثربخشی آن
- ۶- بازدید از ۵٪ مدارس تحت پوشش برنامه به صورت ماهیانه (ترجیحاً" به صورت تصادفی بین شهرستان های مختلف استان انتخاب شود)
- ۷- جمع آوری اطلاعات و گزارش شهرستان ها به صورت ماهیانه
- ۸- ارسال گزارش به دفتر بهبود تغذیه جامعه به صورت هر دو ماه یک بار
- ۹- پیش و ارزشیابی برنامه

II- برنامه ارتقاء سطح سلامت دانش آموزان دختر دبیرستانی از طریق آموزش

تغذیه و آهن یاری

- ۱- همکاری در برگزاری جلسات کمیته استانی و پیگیری اجرای مصوبات جلسه
- ۲- توجیه عوامل اجرایی مرتبط با برنامه در سطح استان و شهرستان
- ۳- برگزاری کارگاه (سمینار) توجیهی آموزشی جهت مسئولین کمیته شهرستانی
- ۴- تهیه متون آموزشی در قالب پمفلت، پوستر و ... با نظر دفتر بهبود تغذیه جامعه
- ۵- پیگیری جهت تامین و توزیع به موقع قرص آهن (با توجه به توضیحات بند ۱۰ دستورالعمل اجرائی برنامه) و ارسال به شهرستان های مجری برنامه
- ۶- ارسال دستورالعمل اجرایی و شرح وظایف کمیته ها به شهرستان های مجری برنامه
- ۷- نظارت بر اجرای طرح در شهرستان های مجری برنامه (بازدید از مدارس تحت پوشش برنامه، تشکیل جلسات توجیهی در مواقع لزوم)
- ۸- جمع آوری اطلاعات آماری و داده های کمی و کیفی از شهرستان های مجری برنامه و ارسال به دبیرخانه طرح (دفتر بهبود تغذیه جامعه)
- ۹- پیش و ارزشیابی برنامه